

PROSVETNI DELAVEC

Med šolo in službo poklicnega usmerjanja

Tisti izrek, ko pravimo, da se ne učimo za šolsko klop, temveč za življenje, prihaja v prvi vrsti po pošten ob dejstvu, ko usmerjamo mladega človeka v poklic. Usmerjamo ga z učno-vzgojnim delom šole vso šolsko dobo, dokler ga končno tudi ne vključimo v ustrezno zaposlitev ali v nadaljnje šolanje. Da je funkcija šole pri tej dejavnosti pomembna, nakazuje tudi Splošni zakon o osnovni šoli v čl. 94, Zakon o osnovni šoli LRS pa v čl. 16, v katerem pravi:

«Osnovna šola pomaga v so- delovanju z zavodi za izbiro po- kljicnega usmerjanja in svetovan- ja pri izbiri poklica, ki ustreza nagnjenjem in sposobnostim učenec, in spremlja v ta namen njihov razvoj ter jih seznanja z značajem in delovnimi pogoji po- sameznih šol ali poklicev».

Iz navedenega člena je raz- vidno, da je v nadaljnjem razvo- ju poklicnega usmerjanja odka- zano pomembno mesto in vloga osnovni šoli, ki bo morala to službo prenesti v svoje pedago- ško delo, pri tem pa bo vsakakor morala ostati v najbližji poveza- vi z zavodom za zaposlovanje de- lavcev oziroma z referatom za usmerjanje v poklice pri navede- nem zavodu.

Znano je, da je slovensko učitel- stvo v vsej svoji zgodovini posvečalo izbiri poklica absol- ventov osnovne šole določeno po- zornost. Seveda je bilo to delo spontano, nenačrtno in nesiste- matično. V poslednjih letih pio- nirskega dela službe poklicnega usmerjanja in svetovanja v LRS, katerega 5-letnico smo letos skromno zaznamovali, smo nave- zovali s šolami zadovoljiv kon- takt. Naša služba je v orientacijo dejavnosti šol in učiteljstva in v pomoč pri delu oskrbela na- vedenim že tudi vrsto dobrih knjig in pomožne literature, Ju- goslovansko združenje za usmer- janje v poklice v Beogradu pa iz- da časopis COVEK I ZANIMA- NJE (tiskan v latinici), ki bo iz- hajal prihodnje leto v razširje- nem obsegu in se bo še z večjo vlogo posvečal problematiki po- kljicnega usmerjanja. Mislim, da ne bi smelo biti šole, ki ne bi imela naročenega tega lista!

Našo novo osnovno šolo sma- tramo kot bazo za dviganje stro- kovnih kadrov. Osnovni šoli je namenjena predvsem vloga pro- svetljenja in poklicne orienta- cije učencev. Za to dejavnost kaj- pak niso določeni v predmetniku posebni učni predmeti ali pose- bne ure, niti ni predvidena v uč- nem načrtu neka posebna učna snov, so pa vsebina, metode in oblike dela vseh učnih predme- tov, posebno pa prirodnih znanos- ti, tako usmerjeni, da nudijo ra- zen obče izobrazbe in osnov so- cialistične vzgoje učencem tudi ustrezno podlago za izbiro bodo- čega poklica. K uresničevanju takih nalog — poleg pouka — naj prispevajo tudi svobodne ak- tivnosti, kakršne uvajajo v raz- nih šolskih organizacijah, kakor tudi v nekaterih oblikah proiz- vodne prakse v dijaških zadru- gah in šolskih delavnicah.

Šolske ekonomije z raznimi objekti, kabineti, laboratoriji, šol- ske delavnice, knjižnice in čital- nice, ateljeji, glasbeni instrumen- ti, učno-tehnična sredstva, po- sebno avdio-vizualna sredstva, sodelovanje z gospodarskimi or- ganizacijami in ustanovami itd., razvijanje delovnih navad in pri- vajenosti in delovne vzgoje na- sprotno, naj pripomore pri vse- stranskem razvoju naših otrok in mladine in mladim ljudem omo- goči, da bi preskusili svoje sile, zadovoljili svoje interese in že- lje, razvili nagnjenosti in sposo- bnosti in našli pot do ustreznega poklica. V dobro opremljeni osnovni šoli se bodo individualne dispo- zicije učencev lahko uspešno in pravilno razvijale, ker bodo do- bro opremljene šole, šole z raz- nimi vrstami oblik dela omogo- čile poleg pridobivanja obče iz- obrazbe naši mladini tudi za- voljevanje raznih poklicnih želja in interesov, ki se bodo živeje iz- razili v delovnem procesu. V so- dobo opravljeni in pravilno or- ganizirani osnovni šoli, v kateri bo potekal učno-vzgojni proces v smislu zemljski in namenov šol- ske reforme, uspešno poklicno usmerjanje ne bo predstavljalo težkega problema, posebno tudi

zaradi tega ne, ker bo razpolo- gala vsaka šola ob zaključku osemletnega obveznega šolanja o vsakem učencu tudi z najrazlič- nejšimi podatki, ki bodo služili poklicnega usmerjanja in svetovan- ja v veliko oporo in pomoč.

Uvajanje nove šolske doku- mentacije, n. pr. dosijeja, za vsa- kega učenca bo mnogo prispe- valo olajšanju službe poklicnega usmerjanja pri svetovanju za iz- tiro poklica. Osnovna šola lahko v osmih letih šolanja (od 7. do 15. leta starosti) spremlja razvoj mlade osebnosti, zapisuje različ- ne manifestacije mladega člove- ka, preverja ocene in zaključke o telesnih in duševnih lastnostih ali posebnostih, nagnjenostih in sposobnostih, tolmači uspehe in neuspehe, raziskuje vzroke ne- uspehov in predlaga postopke za odpravljanje težko in išče na- čine za pravilni razvoj vsakega posameznega učenca. Vsa taka in tudi drugačna dokumentacija z dragocennimi podatki o učencu bo tudi v veliko korist službi po- kljicnega usmerjanja in svetovan- ja.

Da bi bila povezava med šol- ami in referati za usmerjanje v poklice pri zavodih za zaposlova- nje delavcev čim uspešnejša, so na vsaki šoli izbrali za pomoč pri tem delu posebnega poverje- nika za službo poklicnega usmer- janja, prepričani pa smo lahko, da bodo tudi ostali člani učiteljskega oziroma profesorskega zbor- a pri tem pomembnem delu so- delovali, posebno pa razredniki zadnjih razredov osemletke. Da bi učno-vzgojno delo pri pouku našemu učitelstvu v bližnji bo- dočnosti olajšali, pripravljamo posebna komisija Zavoda LRS za napredek šolstva v povezavi z Zavodom LRS za zaposlovanje delavcev ter ob sodelovanju slo- venske sekcije Jugoslovanskega združenja za usmerjanje v po- kljice učni načrt za delo osnovne šole pri poklicnem usmerjanju. Verjetno se bo pojavila tudi po- treba po ustrezni metodiki ter primernem učbeniku za izvajanje pouka, na kar bo tudi treba sko- raj misliti. Le poglobljeni stiki med šolami in referati za usmer- janje v poklice pri nadaljnjem delu nas bodo dovedli do bolj- ših izkušenj, naši mladini pa bo tako sodelovanje pri izbiri poklica sa- mo v korist.

Albin Podjavoršek

Posvet o mladinskih urah na šolah

Pred dnevi so se na pobudo CK LMS sestali predstavniki šol- stva, delavskih in ljudskih uni- verz in LMS z namenom, da se pogovorijo o predlogu CK LMS, po katerem naj bi mladinske ure na šolah druge stopnje postale osnovna oblika idejnovzgojnega dela na teh šolah.

Kongres jugoslovanskih zgodovinarjev v Ljubljani

Te dni — od 5. do 8. decem- bra — se bodo v Ljubljani zbrali jugoslovanski zgodovinarji na svojem tretjem kongresu. Speci- fičnost letošnjemu kongresu zgo- dovinarjev daje praznovanje 20-letnice našega narodnosvobo- dilnega boja in ljudske revolu- cije. Kongres dela v treh sekci- jah: prva razpravlja o kmečkih uporih in ljudskih gibanjih XVI. in XVII. stoletja, druga o raz- doblju do leta 1941, tretja pa o naši ljudski revoluciji.

Pričakujejo, da se bo na kon- gresu sešlo okrog 600 zgodovinar- jev iz vse Jugoslavije, od tega 150 iz Slovenije.

Zadnji dan kongresa bodo udeleženci naredili ekskurzijo po Primorski in si ogledali med drugim bolnišnico »Franjo« in Novo Gorico.

O spolni vzgoji

Zveza ženskih društev Slove- nije je skupno z Zvezo prijate- ljev mladine, Ljudske mladine in Rdečim križem pred dnevi raz- pravljala o prizadevanjih za obli- kovanje socialističnih odnosov med spoloma. Ob tem posveto- vanju so razstavili tudi vse knji- ge in brošure, ki so izšle v zad- njih letih in obravnavajo spolne odnose med ljudmi.

PLENUM CENTRALNEGA ODBORA SINDIKATA PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE

Aktualni problemi šolstva v pogojih novega sistema financiranja in naloge našega sindikata

V Beogradu je bil 24. novembra plenarni sestanek Cen- tralnega odbora Sindikata prosvetnih in znanstvenih delav- cev Jugoslavije. Na dnevnem redu zasedanja je bila tema: »Aktualni problemi šolstva v pogojih novega sistema finan- ciranja in naloge našega sindikata«. Uvodni nagovor o tej temi je imel sekretar CO Stevan Beždanov, razpravi pa so sodelovali tudi predsednik Centralnega sveta Zveze sindi- katov Jugoslavije Svetozar Vukmanović, sekretar Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo Krste Crvenkovski, sekretar Centralnega sveta Zveze sindikatov Ašer Deleon in drugi.

Razdobje od drugega plenuma našega sindikata, je rekel tov. Beždanov, označuje povečana in- tenzivnost dela naših organizacij. Medtem ko so v prejšnjih letih organizacije čutile težjše svoje aktivnosti na vprašanih reforme šolstva s pedagoškega aspekta, so v letošnjem letu ti problemi po- stali predmet proučevanja z eko- nomskega vidika — z vidika osnovnega zakona o financiranju šolstva. Naša naloga je, da na tem plenumu analiziramo in oce- nimo delo naših organizacij in organov, da realno pregledamo stanje v šolstvu ter položaj šole in prosvetnih delavcev v pogojih delovanja novega sistema finan- ciranja. Pri tem moramo ostro nastopiti proti nekaterim poja- vom, ki so ponekod odprli nova družbeno-politična vprašanja.

Eno osnovnih vprašanj, ki prevladuje na vseh sestankih sin- dikalnih vodstev, je vprašanje vsklajevanja med tempom razvo- ja šolstva in gospodarsko močjo komune. Zadnja leta je znašal povprečni letni porast potreb v našem šolstvu 13,5 milijard ali

osnovi odobrenega finančnega plana se šoli odobravajo sred- stva po kategoriji, v katero je uvrščena.

Z vsemi temi vprašanji se sko- raj povsod ukvarja le ravnatelj šole z nekaj člani kolektiva, ko- lektiv kot celota in sindikalna podružnica pa stojita ob strani.

V letošnjem letu smo opazili veliko aktivnost naših organizacij pri iskanju osnovnih načel za na- grajevanje po delu, to zlasti v Bosni in Hercegovini in v Slove- niji, v zadnjih mesecih pa tudi v Srbiji in na Hrvaškem. V teh republikah je bilo izdelanih ne- kaj desetih pravilnikov za delitev osebnih dohodkov. Pri tem je na-

stopilo osnovno vprašanje meril za ocenjevanje vrednosti dela prosvetnega delavca in za njego- vo nagrajevanje. Mislimo, je de- jal tov. Beždanov, da je zelo po- zitivno dejstvo, da so kolektivi težili za tem, da najdejo vse ti- ste elemente, ki bistveno vplivajo na uspešno delo šole pa s tem tudi na osebni dohodek. Splošna zna- čilnost teh pravilnikov pa je v tem, da so pri načelih za delitev osebnega dohodka še vedno zelo blizu staremu sistemu plačevanja in da se elementi iz tega še ved- no jemljejo kot osnova za novo nagrajevanje — je pod drugim plaščem (točkovanje ipd).

Notranja razgibanost kolekti- vov kaže tudi na to, da so iden- tificirali delitev osebnih dohod- kov s celokupno politiko notranje delitve. Čeprav je delitev osebnih dohodkov osnovno vprašanje, pa je le-to samo del mnogo večjega problema. Pred kolektivi je na- loga: izdelava instrumentov, s katerimi bo treba urejati meto- do delitve skupnega dohodka med celotnim kolektivom na eni in potrebami šole na drugi strani.

Oceniti je treba realnost dosedanjega vrednotenja dela prosvetnega delavca

Z veliko pozornostjo, je na- daljeval tov. Beždanov, moramo reševati tudi vprašanje prosvet- nega kadra in njegovega polo- žaja. Ta vprašanja se kljub na- porom Sindikata ponekod prepo- časi rešujejo ali pa sploh ne.

ki pripravljajo ta kader, je vpisanih skupno 1376 študentov, razpisanih pa je 2330 mest.

Zaradi tako slabega zanima- nja za ta poklic bi bilo potrebno poiskati vzroke in pregledati po- ložaj in pogoje dela prosvetnih

delavcev, vključujoč tudi pogoje študija; z družbeno-političnega vidika je treba oceniti realnost dosedanjega priznavanja vredno- sti dela prosvetnega delavca. Ka- ko moremo razumeti dejstvo, da se v zadnjem času priznava vsem ostalim uslužbencem pravica in sredstva za nadoknado za vložo- no delo, prosvetni delavci pa mo- rajo ponekod (primeri v Make- doniji) čakati tudi po tri mesece na svojo plačo? Kako naj si raz- ložimo dejstvo, da so v nekate- rih teh občinah, kjer morajo prosvetni delavci čakati na svojo plačo po nekaj mesecev, občinski uslužbenci prejeli v juniju po- sebne denarne nagrade? Kako naj prosvetni delavec razume razpis, v katerem iščejo zdrav- nika, ekonomista, agronoma in profesorja matematike, pa piše na koncu sledeče: »Za razpisana mesta od 1—3 so na razpolago komfortna dvosobna stanova- nja«?

Za vse te in številne druge slabosti, ki so se pojavile z uva- janjem novega zakona o finan- ciranju šolstva, bi bilo treba po- staviti zahteve, kot: zagotoviti brezplačno osnovno izobraževa- nje za mladino in odrasle; dolo- čiti gornjo mejo možne individu- alne participacije v stroških iz- obraževanja, ali pa načelno ukiniti individualno participacijo za mladino do 17. leta; okraj- ni republike naj bi pomagali s sred- stvi pri izobraževanju v nerazvi- tih komunah tako, da bi s svojo udeležbo delno usmerjale izobra- ževanje v deficitarnih strokah.

Konkretna rešitve iz trenu- nega stanja se lahko iščejo ali na liniji izboljševanja in izpo- polnjevanja sedanjega zakona ali z radikalnimi spremembami do- sedanjih »prehodnih« rešitev. V vsakem primeru pa bi morali te- žiti za tem, da se najdejo takšne rešitve, ki bi vnesle več sigur- nosti na to področje, oziroma ki bi zagotovile možnosti osnovnih pravic izobraževanja, kakor tudi pogoje za stabilizacijo položaja prosvetnih delavcev v novih družbenih odnosih.

Po daljši razpravi je povzel besedo še predsednik tov. Mir- ković in dejal, da bo predsedstvo Centralnega odbora skušalo se- znaniti najvišje državne forume s situacijo v šolstvu; hkrati je pozval sindikalne organizacije, da skupno z ostalimi sindikalni- mi forumi v komuni nadaljujejo s pripravami za novo delitev osebnih dohodkov, ne glede na to, kdaj bo novi sistem prak- tično zaživel. Centralni odbor, je dejal tov. Mirković, smatra, da ne nobenega opravičila, da se še enkrat ne reši materialno vpra- šanje prosvetnih delavcev, ne oziraje se na to, kdaj bodo prišli novi zakonski predpisi v zvezi z novim sistemom nagrajevanja.

Na osnovni šoli v Čufarjevi ulici v Ljubljani so podobno kot še na marsikateri šoli slovesno pro- slavili dan republike 29. november; ob tej priložnosti je bilo okrog 80 pionirjev na novo sprejetih v pionirsko organizacijo — na sliki jih vidimo ob sprejemanju njihovega novega prapora; za njih- hov pionirski kotiček jim je Društvo prijateljev mladine poklonilo televizor.

20 %, samo v letošnjem letu pa znaša ta porast v primeri z lan- skim 15 milijard. Vendar, ker je v tem letu ekspanzija šolstva na- raščala z nezmanjšanim tempom in ker so stroški šolanja narasli za 23 %, vsa ta sredstva še ne zadoščajo; dejstva govore, da so vsa razpoložljiva sredstva letos manjša, kot so bila lani. Položaj naših šol dokazuje, da smo pri- šli do vidnega neskladja med potrebami šolstva ter sredstvi, katere skupnost odjaja za te po- trebe. Mnenja smo, da je potrebo- no z akcijo družbene skupnosti zagotoviti izenačene začetne po- goje poslovanja vsaj za obvezne šole ter določiti tudi minimalni standard teh šol, z načrtnim pre- livanjem sredstev pa nerazvitim komunam zagotoviti uresničenje določenega standarda. Za šolstvo bi bilo najbolje, določiti odstotek nacionalnega dohodka za potrebe šolstva, tako da bi se dohodki družbenega sklada povečali sklad- no z večanjem nacionalnega do- hodka.

Pri kategorizaciji šol so delali ponekod hude napake s tem, ker so z njo samo prekrili stari pro- računski sistem. Namesto nekda- njega proračuna dohodkov in iz- datkov so zdaj izdelali finančni plan, ki ima isto funkcijo. Šola se ne razgovarja (se ne pogaja) s skladom o ceni svojih uslug. Na

Dejstvo je, da neverjetno po- časi izobražujemo nov prosvetni kader in da iz leta v leto pada zanimanje mladine za ta poklic. O tem najboljše govore številke: od skupnega števila vseh študen- tov, vpisanih v prvi letnik višjih šol, se je v šol. letu 1960/61 vpisalo na šole, ki pripravljajo učitelje, 25,4 %, medtem ko je ta odstotek leta 1955/56 znašal 94,7 %.

Porast števila vpisanih štu- dentov v prvi letnik vseh višjih šol znaša letos v primerjavi z letom 1955/56 — 423,3 %, se pravi štirikrat več; medtem pa je šte- vilo novo vpisanih na šole za pri- pravo učiteljev v istem raz- doblju porostlo komaj za 40 %.

V letih 1956—1959 je diplomiralo na vseh šolah in fakultetah, ki pripravljajo učitelje in profe- sorje, 29.308 študentov, število prosvetnih delavcev v vseh šolah pa je v istem času porostlo za 12.407 ali 42,5 % vseh diploman- tov. 57,5 % diplomantov iz učiteljskih šol in fakultet se ni zaposli- lo v šolah!

Prav tako tudi letošnji vpis ne ohrabljuje. V Srbiji (podobno pa je tudi v drugih republikah) se je število vpisanih študentov — kljub povečanim zmogljivos- tim višjih pedagoških šol — zmanjšalo od 1343 v preteklem letu na 1084. Na treh fakultetah,

IZREDNA SKUPŠČINA pedagoških društev Jugoslavije

V proslavo 20-letnice Ljudske revolucije so se 10. novembra zbrali v Beogradu pedagogi iz vse Jugoslavije. Poslušali so pre- davanje »Boj za socialistično šolo«, ki je obravnavalo obdobje našega šolstva v NOB in v času socialistične izgradnje ter pouka- rilo mednarodni pomen naše re- volucije za šolstvo. V drugem re- feratu je bilo govora o šoli v proizvodnji in o vdoru tehničnih elementov v splošno kulturo so- čudnega človeka. Potem ko je podal pomen proizvodnega dela zlasti v šolah druge stopnje, je referent postavil vrsto načelnih vprašanj: ali naj bo gimnazija pripravljala ali zaključna šola; povezovalne šole in podjetja; nadzor dijakovega proizvodnega dela, nagrajevanje dijaka na pro- izvodnem delu itd.

O šoli in proizvodnji je govo- ril tudi pedagoški svetovalec Drago Mehora iz Ljubljane in obravnaval nekatere praktične izkušnje s tega področja.

Naslednji dan je bila izredna skupščina Zveze pedagoških dru-

štev Jugoslavije: sprejeli so nova pravila Zveze in izvolili novega predsednika dr. Dragutina Fran- kovića, izrednega profesorja na filozofski fakulteti v Zagrebu, ter novega tajnika Ljubomira Kr- neta, svetnika v Zveznem zavodu za proučevanje šolskih in pro- svetnih vprašanj v Beogradu.

Po novih pravilih je Zveza znanstveno strokovna organizaci- ja jugoslovanskih pedagogov. Čla- ni Zveze so pedagoška društva oziroma v Sloveniji Zveza peda- goških društev. Sedež Zveze je v Beogradu. Osnovne naloge Zveze pa so: da obdeluje vsa pedago- ška vprašanja, ki so v interesu naše družbene skupnosti in same organizacije pedagogov Jugosla- vije, da sprejema ustrezna pripo- ročila in sklepe, da pospešuje znanstveno-raziskovalno delo, da organizira izmenjavo izkušenj o bistvenih vprašanih pedagoške teorije in prakse, dalje, da spre- mlja pedagoško življenje doma in skrbí za njegovo popularizacijo, da pomaga delu republiških dru- štev ipd.

OB POSLUŠANJU RADIJSKIH ŠOLSKIH UR

Kritičen odgovor na članek »Premik v glasbeni vzgoji«

objavljen v PD št. 19. z dne 22. novembra 1961

Ob prebiranju sedemnajste številke Prosvetnega delavca so se mi oči ujele ob članku, v katerem se neki šolski pritožuje nad izvedbo radijske šolske ure, češ da mu oddaja, ki jo je poslušal z učenci, sploh ni koristila pri izpolnitvi učnega smotra v tedenski učni enoti.

Podobne pripombe bi lahko prispevali tudi sami, le da so drugačnega karakterja. Večkrat sem že razmišljal o tem in me zanimalo, če se tudi drugi učitelji, ki poznajo vrednost radijskih šolskih ur, srečujejo z istim problemom. Le s skupnimi močmi bomo lažje razvozlati nevednost. Za kaj gre?

Poznano nam je, da se radijske šolske ure precej držijo učnega načrta in da se z njim v skladu tudi poslušajo snovi za posamezne razvojne stopnje. Snov, ki jo posredujejo radijske šolske ure, se mi zdi pestra in raznolika. Otrokom se s poslušanjem širi spoznavni svet. Vemo namreč, da učitelj pri posredovanju posamezne učne teme ne more prikazati vsega. Zanj je bistven učni in vzgojni cilj, ki ga je hotel doseči v uri. V eni uri pa učitelj ni zmožen prikazati vseh zakonitosti in sprememb v prirodi in družbi.

N. pr.: učna enota — Jesen v gozdu. Ta enota je zelo obširna. Učiteljev cilj pa je, da prikaže otrokom le osnovne in bistvene spremembe, s katerimi je zvezo jesensko obdobje. Res je, da se ta učna tema koncentrično razširja vsako leto. Vendar se ne more nikdar prikazati vseh sprememb v posameznih življenjskih prostorih (močvirju, gozdu, polju, vrtu itd.) povezano z odnosi med ljudmi, živalmi in rastlinami.

Sedaj pa kar k problemu, ki ga pogosto srečujem pri poslušanju. Tudi v torek 24. oktobra 1961 sem poslušal radijsko šolsko uro z naslovom — Krilata karavana. Vsebinsko sem se podkoval (delno) iz dodatka in Prosvetnem delavcu. V njem sem dobil osnovne niti, ki so bile potrebne

za pripravo učencev pred poslušanjem. To uro sem uvedel v pouk kot dopolnilo pri obravnavanju učne teme — Jesen v gozdu. Učencem sem pri obravnavanju te učne teme prikazal spremembe, ki nastopijo jeseni v gozdu in kako so te spremembe v odvisnosti z ostalimi člani te združbe in človekom. Ena od teh sprememb je tudi selitev ptic. Nekateri ptice, ki žive skozi vse leto v tem življenjskem prostoru, pa jeseni zapuščajo zaradi pomanjkanja hrane in ostrejših klimatskih razmer. Za dopolnilo pa se mi je zdelo ta ura kot naša primerna. Saj to je tudi bila. Nevednost pa tiči povsem nekje drugje.

Pred poslušanjem sem otrokom razložil posamezne besede (karavana), s katerimi se bodo srečali pri poslušanju. Odprl sem sprejemnik. Otroci so nekaj časa poslušali, toda kmalu so se utrudili. Videli sem, da njihova pozornost tava vse drugje kot pa, da bi se spojila z življenjem in težavami rac pri selitvi. Na koncu sem povprašal učence, zakaj so bili takšni. Zanimalo me je, kaj je bilo tej nemirnosti vzrok. Otroci so mi odgovorili, da so izvajali preveč hitro govorili in da niso »ničesar« razumeli. Njihovi sodbi bi se priključil tudi sam. Tudi meni so se zdeli posamezni izrazi nerazumljivi. Izvajalec govora je bil premalo jasen. Zdelo se mi je, da se preveč drži zakonitosti večje. Prav je to. Pri podajanju snovi v takšnih okoliščinah (govor v mikrofoni) nastopijo že samo od sebe motnje, ki napravijo glas hreščec in tako teže razumljiv. Zato bi bilo bolje, da bi govorili počasneje in da se ne bi tako močno držali slovničnih zakonitosti. Stavki naj bodo kratki in razločno povedani.

Popravljal sem sprejemnik, da bi izostril glas. Bilo je nemogoče. Ne vem, če prav sodim, mogoče tiči krivda v našem sprejemniku. Toda čudno se mi zdi, ker je naša šola na takšnem mestu, da valovi direktno prihajajo do našega radijskega sprejemnika. Zanimajo me, če so tudi drugod učitelji naleteli na podoben problem.

Snov, ki jo je obravnavala ura, je bila zelo zanimiva. V njej bi otroci spoznali del močvirne združbe, pripravili rac za selitev in njihove težave na poti. Mislim, da so te oddaje namenjene vsem otrokom — tudi vaškim. Sodelavci Radia Ljubljane, ki pripravljajo radijske šolske ure, se morajo tudi zavedati, da je otrokovo spoznavno obzorje na vasi in slušno dožemanje mnogo manjše, kot pa obzorje mestnega otroka. Pri slušnem dožemanju mislim predvsem na hitrost. Zato bi bilo treba poiskati zlato sredino in s tem ustreči kolikor mogoče tudi nižje organiziranim šolam, ki se močno trudijo, da bi bil njihov pouk v skladu z reformno šolo. Vsak učitelj se namreč trudi, da bi čimbolj povečal otrokovo spoznavni horizont in s tem uresničil učni načrt, ki zahteva, da je vzgojni in izobrazbeni smoter povsod enak.

Nakazal sem le en problem, ki ga nisem zasledil le v tej uri. Dejstvo je, da je poslušanje radijskih šolskih ur oteženo in ne rodi uspehov. Da bi se problem razjasnil, bi prošil tudi ostale učitelje, da opišejo svoje izkušnje in opažanja. S skupnimi ugotovitvami nam bo lažje razvozlati težave in pomagati sestavljalcem radijskih šolskih ur. Prepričan sem, da nam bodo pomagali in s tem koristno prisluhnili našim težavam.

Urbančič Bernard

V naši ugledni založbi sem kupil na 136 straneh ciklostiran priročnik ali učno knjigo z naslovom: Josip Brečko — Pot v glasbeni svet — Ljubljana 1958, v ovojnicah, tiskanih pri Litografiji Jugoreklam. To naj bi bila učna knjiga za tako rekoč vse vrste šol. Začudilo me je, da avtor svojega rokopisa, za katerega je iskal tudi pri šolskih organih odobrenja za uporabo v šolah, ni niti popravil, niti ni oskrbel strokovne recenzije, kar mu je bilo nasvetovano, vztraja pa pri tem, da je njegova knjižica, namenjena glasbenemu pouku, toliko dobra, da si upa z njo utirati pot v glasbeni svet naši šolski mladini in odraslim.

Solstvo od nekaj skrbi za pedagoško ustrezen, znanstven, starosti otrok primeren način posredovanja vseh predmetnih področij, zato moramo kritično pregledati tudi ta primer, ki za vsako ceno utira pot v glasbeni svet avtorju, nikakor pa je v tej zasnovi in obliki ter pomanjkanju strokovne kvalitete ne more naši šolski mladini in vsem, tudi ne odraslim. Odgovor ni sestavljen le ob izidu te knjižice, ampak je odgovor na vdor takega učbenika v posamične šole, kakor navaja anonimni članek v zgoraj citirani številki P. D. Oglejmo kritično, v čem je stvar.

J. B. je sestavil »Pot v glasbeni svet« verjetno iz več priročnikov, smatra svoje delo originalno, navaja obiske pri nekaterih naših glasbenih pedagogih in strokovnjakih, ni pa preskrbel izjav, katere bi preverili šolski organi, ki so pristojni za odobritev priročnikov in učbenikov. Verifikacija ocen, skrben strokovni pre-

gled, nato iskanje odobritve je pot, ki je za učbenike zakon. Toda J. B. se ni zanimal za nasvet in je izdal priročnik brez vseh odobritev in priznanj šolskih organov, zato ga moramo kot takega tudi tretirati. Avtorju tega ni zameriti, ker pa je njegovo delo seglo tudi že v šolo, je naša dolžnost, da ocenimo plod njegove nekritične ambicije, posebno še odgovarjajoč na nekritični in nepoznavalski članek, v katerem je nekdo nasvetoval tak priročnik celo kot vodnik v glasbeni svet. Zameriti pa je nekaterim glasbenim pedagogom, katerim tudi morda služi ta knjižica kot »potetnik« pri njihovem glasbenem pouku, seveda ob stalnem popravljanju mrgolečih napak. Zamislimo se, kam bi privedla nekritičnost in uporaba takšnih učnih pripomočkov!

Tu ni prostora, da bi polemiziral s člankarjem, ki priporoča »učbenik«, in z avtorjevim delom. Hočem le kritično osvetliti in navajam le nekaj od nebroj grobih napak, nepoznavanj, nepravilnih izrazov in tolmačenj, slabih in nepravilnih definicij, nepravilne razlage terminov itd.

»Pot v glasbeni svet« je razdeljena na 80 učnih enot, s tremi stranmi uvoda in devetimi stranmi Osnovnih pojmov o harmoniji, kadenci in modulaciji.

Smotri tega priročnika so zmedeni. Avtor ga priporoča Svobodam, Ljudski prosveti, gimnazijam, učiteljskim, pevskim, instrumentalistom. Ta kompleksni namen sam že dokazuje, da je delitev na 80 učnih enot privlečena za laze in le bega onega, ki bi posegel po tej knjigi. Današnja mladina si utira pot v glasbeni svet na osnovnih šolah, kjer ima glasbeni pouk, in na glasbenih šolah vseh stopenj. Napisati tako splošen priročnik, pomenja temeljito obvladati teoretske osnove glasbe in poznati današnje aktualno problematiko glasbenega pouka, reforme glasbenega pouka in glasbene vzgoje, česar avtor članka ne pozna, sicer ne bi tega dela priporočal celo gimnazijam in učiteljskem!

Izražanje avtorja priročnika je neprecizno in nepedagoško. Terminski za posamezne pojme so izraženi tako, da celo več čitatec prihaja v zadrego, kaj naj kombinacija izrazov sploh pomeni. Naj navedem le nekaj primerov: cit. 10. učna enota (v nadaljevanju uč. e.) — Podaljšanje notnih vrednosti (!) — Opomba (v nadaljevanju op.): pravilno se glasi povečanje; uč. e. cit.: Kadar povežemo več not v eno skupino na en zlog, imenujemo to legato, vezano (!) — op.: nerodno izražanje; 23. uč. e. cit.: Tone delimo na dolžino, višino, moč, barvo in estetičnost (!) — op.: nepravilno in zgrešeno!; 75. uč. e. cit.: Konsonanca in disonanca. Če istočasno zaigramo na klavirju dva različna tona, ki umirjeno zvenita, pravimo temu zvenenju konsonanca. Če pa dva različna tona, ki ju zaigramo, vzbujata nemir in dra-

žita čustva ter težita naprej, pravimo temu zvenenju disonanca (!) — op.: tolmačenje nepravilno in razlaga nedopustna!; 22. uč. e. cit.: trajnost not in pavz (!) — op.: note niso trajne, ampak trajajo toni!; 80. uč. e. cit.: Glasbeni okraski so male note, ki lepšajo melodijo (!) — op.: male note? ali cit.: izmenjava glavne note s spodnjo stransko noto (!) — op.: kaj je glavna nota? ali dalje cit.: okraski nimajo točno odrejenega ritma (!).

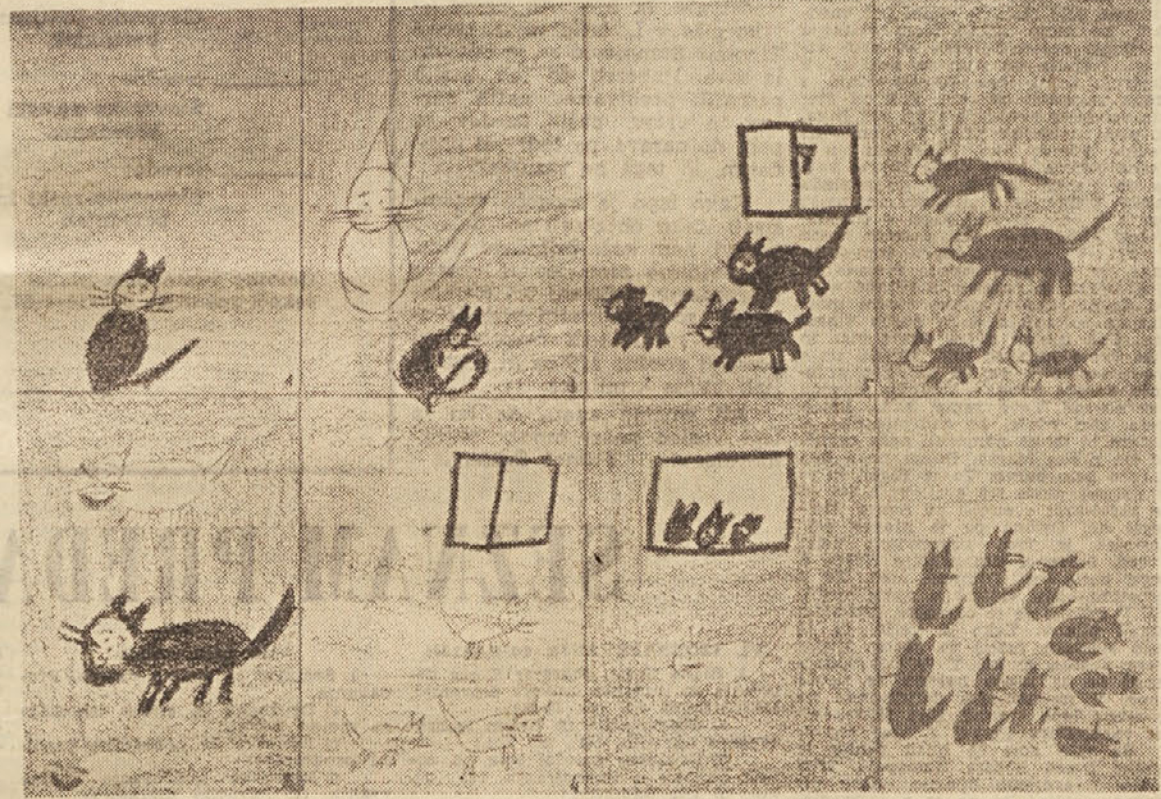
Samovoljna in nedosledna v poimenovanju je zaznava mnogokrat. 7. uč. e. cit.: časovna doba, taktovska doba (!) — op.: časovna enota je doba; ista uč. e. cit.: taktovski predznak pišemo takoj za notnim ključem (!) — op.: taktovskega predznaka ni, pač pa označuje taktovskega načinal; dalje ista uč. e. cit.: govori o števcu in imenovalcu, načina ne označi na tem mestu z ulomkom, v nadaljevanju podajanja snovi pa označuje enkrat z ulomkom in spet drugič brez ulomkove črte!; 9. uč. e. cit.: osnovni taktovski načini in glavni taktovski načini (!) — op.: enkrat eno, drugič drugo; ista uč. e. cit.: delitev na ravne in neravne, neenake načine (kar nanaša na dvojne glavne taktovske načine)! — op.: ves citat samovoljen!; 27. uč. e. cit.: cel tonske razdalje pišemo s številom 1, poltonske s 1/2. Ton e je težilni, vodilni, f pa namembni ton! — op.: težilni = vodilni?!, namembni?!, cel tonske (misli celotonske!); 32. uč. e. cit.: mala sekunda obsega 0 celih tonov! — op.: splošno zamenjuje avtor obseg stopenj intervala (kvantiteta) in mero celih tonov in poltonov (kvaliteta)!; 37. uč. e. cit.: Seksta je razdalja od poljubne stopnje do njene VI. stopnje navzgor in navzdol (!) — op.: seksta je interval z obsegom šestih stopenj, interval pa je razmik med dvema tonoma!; 80. uč. e. cit.: Glissando uvršča med okraske! itd.

Netočne definicije v navedeni učni knjigi vnašajo nejasnost in zgrešeno pojmovanje. Na primer.:

1. uč. e. cit.: Glasba je umetnost, ki izraža misli in razpoloženja s toni (!) — op.: slaba definicija in nestrokovna!; 79. uč. e. cit.: Glasbena umetnost izraža s toni duševna čustva in občutke. Posvetna glasba izraža veselje, trpljenje in valovanje človeške duše, religiozna pa pobožnost (!?) — op.: estetsko nepravilno tolmačenje!; v isti uč. e. med vrstami glasbenih del za zboro ario, opero in opero! 1. uč. e. pravilno in nepravilno valovanje zraka (!) — op.: odveč!; 9. uč. e. cit.: Enakomerno izmenjevanje notnih vrednosti v taktu je ritem (!) — op.: netočno!; 8. uč. e. cit.: V glasbi je pavza znak za molk in razmišljanje (!) — op.: odveč!; 24. uč. e. cit.: Triola, ki je enakovredna četrtinki, je op.: označena s tremi osminkami = dvema četrtinkami = polovinki (!) — op.: popolnoma nepravilno!; Osnovni pojmi o harmoniji — itd. cit.: Trozvoček sestoji iz prime, terce in kvinte (!) — op.: pravilno: kvintakord sestoji iz osnovnega tona, terce in kvinte, in dalje cit.: mali trozvoček na II. III. in VI. stopnji obsega čisto 1, malo 3 in zmanjšano 5 (!) — op.: popolnoma napačno!; cit.: Trozvoček ima temeljni ton v basu, sekstakord ima temeljni ton v seksti, kvartsektakord pa v kvinti (!) — op.: popolnoma napačno!; in dalje op.: v označbi prestav je kvartsektakord napačno postavljen in označen! Vse predstave akordov označuje z ulomkom in nekeje celo z nepravilno postavljeno (str. 129)! op.: pravilne so le številčne oznake! cit.: septakord ali četverozvoček (!) — op.: septakord je temeljna oblika četverozvočka!

Iz zgoraj navedenih pripomb k tekstu, vsebinski in obliki, da ne govorimo h pedagoški zasnovanosti, spoznamo, da je kritični pregled tega dela, upoštevajoč le delček nepravilnosti v izrazih, definicijah, terminih in izražanju ter tolmačenju dal tako porazen strokovni rezultat, da moramo na osnovi tega to knjigo smatrati za popolnoma neustrezno pedagoški praksi, ker kot taka lahko naš glasbeni vzgoji in glasbenemu pouku več škoduje, nikakor pa ne koristi! Vsako popravljanje je tu odveč. Knjiga ni bila niti glasbeno strokovno, niti glasbeno teoretično, niti glasbeno pedagoško, niti tekstovno jezikovno pregledana, a naša je pot v svet, toda kot nepoklicana ne more in ne sme utirati poti v glasbeni svet naši mladini, ki mora biti deležna najodobnejšega in najboljšega, kar premorejo naši glasbeni strokovnjaki. Učbenik, ki bo obravnaval glasbo izven zgolj osnovne glasbene teorije, je v pripravi do naslednjega šolskega leta.

Pleško Igor

Muce, kot so jih narisali učenci ob poslušanju radijske šolske ure

FRANZ KAFKA: SPLET NOROSTI IN BOLEČINE

Uredništvo knjižnice KONDOR pri mladinski založbi obvešča bralce, da je pravkar izšla nova knjiga iz zbirke: Franz Kafka — Splet norosti in bolečine. V knjigi je po pomoti izpustila opomba k sliki, ki je reproducirana na ovitku. Ta opomba bi se morala glasila: Mare Sagah, Padajoči angel.

Andrič in Desnica v nemškem prevodu. Münchenski dnevni časopis je pred kratkim objavil Andričevo povest »Aska in volk« ter seznanil bralce o ustvarjalnih potezih letošnjega Nobelovega nagradjenca. Izbor omenjenega dela je značilen za nemško literarno okus, ker nemška kritika rada govori o problemu umetnosti in umetnika, kar se je v večji meri dogodilo pri Thomasu Mannu. Iz kritike je razvidno, da v inozemstvu ne cenijo Andriča le kot »folklornega« pisatelja, marveč mu upravičeno pripisujejo vse kvalitete, ki mu gredo kot Nobelovemu nagradjencu. Nek drug časopis pa je natisnil prevod fantastične pripovedke Vladana Desnice »Frater z zeleno brado«.

Poslušali smo zgodbo, ki jo je povedal svinčnik

Se dobrih deset minut je manjkalo do zvonjenja. Z radijskim aparatom sem stopila v razred. Otroci so stali ob topli peči, nekaj jih je bilo v klopih. Okrog prve klopi pa je bila živa kopica, ki je zaverovano nekaj pregledovala. Opazili so me šele, ko sem se jim približala. »Glejte, tovarišci!« je prvi zaklical Janez in mi pomolil list papirja. Takoj sem ugotovila, da so učenci precej zvali muce, ki so jih že nekajkrat narisali za domačo vajo. Že nekaj dni smo se pripravljali na radijsko šolsko uro — na zgodbo, ki jo je za konec povedal svinčnik.

Takole smo se pripravili nanjo. V torek smo imeli telovadbo. Lepo v vrsti smo korakali proti telovadnici. Ob vhodnih vratih so učenci zagledali šolsko muco. Radovedno je gledala v dolgo vrsto. Morda se je bala, da jo bo kdo udaril, ali pa... Kdo bi vedel njene misli? Po končani uri se je vedno stiskala v istem kotu. Branko jo je brez moje vednosti zanesel v razred. Izkoristila sem trenutek in zadržala učence še nekaj minut. Muco smo si dobro ogledali, do naslednjega dne pa so jo morali narisati — pravzaprav so jo narisale pridne mamiche in dobri očetje, kadar je imel spretnjšo roko. Na njo ni uspela, zato so se je morali ponovno lotiti. Drugi dan smo delo vsi skupaj ocenili. Učenci so sami znova in znova popravljali. Petek. Ze sam pogled na ra-

dio je pomenil spremembo. Pričelo se je... Učenci so v začetku napovedovalcu celo glasno odgovarjali, kasneje je za to zmanjkalo časa. Ob koncu so bili nad zgodbo navdušeni. Zakaj pa ne? Imeli so jo na papirju in njihove muce so jim glasno povedale, da ljubezen ne pozna razlik.

Angela Campa,
osn. šola Stopiče pri
Novem mestu

»PEDAGOŠKI RAD« ZA 20-LETNICO VSTAJE

Najnovejša številka »Pedagoškega rada« (7-8), »revije za pedagoško in kulturno-prosvetno vprašanje«, ki jo izdaja Pedagoško-knjižnični zbor NR Hrvatske, prinaša vrsto zanimivih člankov in razprav. Na prvem mestu piše Tomo Zalač o prispevku prosvetnih delavcev v narodni revoluciji in povojni izgradnji novega sistema (sestavek ima značaj svečanega uvođenika ob 20-letnici vstaje). Dragutin Pazman piše o nekaterih naprednih pokretnih prosvetnih delavcev Hrvatske med obema vojnama; zanimiva in dokaj izčrpana je študija dr. Dragutina Frankovića o pedagoško-književnem delu Grgura Karlovičana — poskus približati današnjemu bralcu silno zaostale razmere, v katerih se je moral ubadati naš predvojni učitelj na vasi; Ante Blažević poroča o razvoju osnovnega šolstva na Hrvatskem po osvoboditvi; Emil Paravina piše o tem, kako se pridobivne naloge revolucije in ideja jugoslovanstva goji v delu s pionirji. Dr. Ivan Furjan objavlja študijski sestavek o psihologiji učenceve discipline. Mirko Krmar piše o poglavlju iz matematike. V zvežku sta objavljeni še dve osmrtnici in nekaj drugega gradiva.

V celoti se je nova številka »Pedagoškega rada« lepo oddolžila letošnjemu vsenarodnemu praznovanju 20-letnice revolucije vstaje jugoslovanskih narodov.

Knjižnica Društva za moderne tuje jezike

- (Dalje iz prejšnje številke)
51. Easy Reading. Short Stories by American Authors. Zagreb 1958.
 52. Easy Reading. O. Wilde, Three Stories. Zagreb 1958.
 53. Dr. Rudolf Filipović, An Outline of English Grammar, Zagreb 1959.
 54. Dr. Rudolf Filipović, Engleski izgovori, Zagreb 1954.
 55. Marijan Urbany, Foreign Trade Correspondence, Zagreb 1957.
 56. Urbany-Bartolić, First Steps in Business English, Zagreb 1958.
 57. Marijan Urbany, An Easy Way to Business English, Zagreb 1958.
 59. Mihaljević-Babić, Srednji kurs engleskog jezika (III. izd.) Beograd 1955.
 60. Mihaljević-Babić, Viši kurs engleskog jezika (VI. izd.) Beograd 1959.
 61. Garrido-Božić, Prva engleska čitanka (III. izd.), Rijeka 1953.
 62. M. Ilić, Udžbenik engleskog jezika za V. razr. osn. škole, Beograd 1958.
 63. M. Ilić, Udžbenik engleskog jezika za VI. razr. osnovne škole, Beograd 1958.
 64. M. Kelčić, Udžbenik engleskog jezika za VII. razr. osn. škole, Beograd 1958.
 65. M. Kelčić, Udžbenik engleskog jezika za VIII. razr. osn. škole, Beograd 1958.
 66. G. V. Carey, Mind the Stop, Cambridge 1958.
 67. G. Barnard, Better Spoken English, London 1959.
 68. J. I. Scobie and W. O. Williams, English For Today, London 1960.
 69. C. K. Orden, Englisch ohne Balken, Berlin 1958.
 70. P. Hartig und P. Newhouse, 30 Stunden Englisch für Anfänger, Berlin 1952.
 71. G. Sampson, The Concise History of English Literature, Cambridge 1959.
 72. G. Scheuerweghs, Present-Day English Syntax, London 1959.
 73. R. Kingdon, The Groundwork of English Stress, London 1958.
 74. M. West, Learning to Read a Foreign Language, London 1959.
 75. P. S. Tregido, Practical English Usage for Overseas Students, London 1960.
 76. J. B. Priestley, Literature and Western Man, London 1960.
 77. A. D. Booth etc, Aspects of Translation, Studies in Communication, London 1958.
 78. C. E. Eckersley and W. Kaufmann, A Commercial Course for Foreign Students, vol. I, II, London 1959.
 79. W. J. Ball, A Practical Guide to Colloquial Idiom, London 1958.
 80. R. Lado and C. Fries, Lessons in Vocabulary, Michigan 1959.
 81. A. J. Thomson and A. V. Martinet, A Practical English Grammar, London 1960.
 82. D. Hicks, Foundations of English (Students' Book I, II, III) (Teacher's Book I, II, III), London 1960.
 83. Cranford-Kern-Needleman, American Literature College Outline Series, New York 1960.
 84. D. W. Clarke and M. D. M. Mackenzie, Modern English Practice, London 1959.
 85. A. Chérel, Engleski brez muke, Beograd.
 86. A. Johnson and G. C. Thornley, Grammar and Idiom, London 1959.
 87. G. A. Pittman, Preparatory Technical English, London 1960.
 88. H. A. Watt-Karl J. Holzknicht-Ross, Outlines of Shakespeare's Plays, New York 1960.
 89. R. A. Scott-James, Fifty Years of English Literature (1900-1950), London 1960.
 90. E. Legouis, A Short History of English Literature, London 1956.
 91. J. Burgess Wilson, English Literature, London 1960.
 92. W. J. Ball, Selected Texts of Modern Dialogue, London 1955.
 93. J. T. Pring, Colloquial English Pronunciation, London 1959.
 94. W. S. Allen, Living English Structure, London 1960.
 95. P. Stevens, Aural Aids in Language Teaching, London 1958.
 96. Webster's New Collegiate Dictionary, Springfield (USA) 1959.
 97. Webster's Dictionary of Synonyms, Springfield.
 98. K. Beckon and Arthur Ganz, A Reader's Guide to Literary Terms, New York 1960.
 99. Th. Walton, An Advanced English Reader, London 1961.
 100. L. C. B. Seaman, A Short Social History of England, London 1960.
 101. E. Strauss, G. E. Shaw, London 1960.
 102. A. University Anthology for Engineers and Scientists, London
 103. J. A. Bright, Junior English Composition, London 1960.
 104. Eckersley and Seaman, Pattern of England (vol. I, II), London 1960.
 105. M. West, Teaching English in Difficult Circumstances, London 1960.
 106. M. West, A General Service List of English Words, London 1960.
 107. V. H. Collins, Right Word, Wrong Word, London 1960.
 108. V. H. Collins, One Word and Another, London 1960.
 109. A. Johnson, Common English Sayings, London 1959.
 110. A. Johnson and G. C. Thornley, Grammar and Idiom, London 1958.
 111. R. Cooke, Notes on Learning English, London 1960.
 112. L. R. H. Chapman, Precise Writing, London 1958.
 113. T. J. Fittikides, Common Mistakes in English, London 1959.
 114. C. V. Wedgwood, Seventeenth Century English Literature, Oxford 1961.
 115. Ball-Thornley, The Golden Road to English Literature, London 1960.
 116. R. Spiller, The Cycle of American Literature, New York 1957.
 117. H. Whitehall, Structural Essentials of English, London 1958.
 118. H. Wentworth-S. T. Flexner, Dictionary of American Slang, New York 1960.
 119. R. Meldau-J. Levton, The Little England Book (The Most Important Conversation Subjects and Their Vocabulary), München 1959.

Francoske knjige

1. Marinović-Brujić, Francuska vježbenica za V. razr. osemletke, Zagreb 1955.
2. Marinović-Brujić, Francuska vježbenica za VIII. razr. osemletke, Zagreb 1955.
3. Horetzky-Zagoda, Francuska vježbenica za VII. razr. osemletke, Zagreb 1953.
4. Horetzky-Zagoda, Francuska vježbenica za VIII. razr. osemletke, Zagreb 1954.
5. Drinković-Tomić-Poljanec, Francuska čitanka za III. i IV. razr. gimn. Zagreb.
6. Mosković-Zagoda, Francuska vježbenica za V. razr. gimn. Zagreb 1955.
7. Mosković-Zagoda, Francuska vježbenica za VI. razr. gimn. Zagreb 1955.

Še ena naša kulturna dolžnost

Za izredno lepo jesenjo je mrzlo dahnilo čez planine. Po na pol golem drevju in grmovju se žalostno spreletavajo ptice. kakor da slutijo trdo in neizprosno zimo. Prvi pernatí prosjaki, pa hkrati naši prijatelji in dobrotniki, že trkajo tudi na šolska vrata. Mar po naš učitelj, ki leto in dan s toliko ljubeznijo razkriva mladini lepote narave ter jo navaja k plemenitosti in stvarnosti, mogel v tem trenutku ostati gluhi in neprislušan? Dobro vemo, da še stoji prenekateri »učilna zidana«, v kateri še ni zamrlo naše lepo narodno izročilo ljubezni do narave in še posebej do ptic. Spet je prišel čas, da jim priskočimo na pomoč vsi, ki ne maramo, da bi se tudi nam že v bližnji bodočnosti zgodilo, kot mi je pisal lani gozdarski inženir iz Belgije: »Še šume naši gozdovi, pojo pa — ne več...«

Ptice, ki jih je k sreči pri nas še precej, a njih število žal nezadržno in vedno huje upada, skušamo dandanes ohraniti in obvarovati ne le zato, ker jih imamo radi, niti ne samo iz estetskih in prirodoslovno-znanstvenih nagibov, temveč predvsem iz čisto gospodarskih razlogov. Skrbno izvedene in temeljito podprte statistike kaj zgovorno in neizpodbitno pričajo, da je biološka zaščita naših polj, gozdov in vrtov ne le cenejša, temveč tudi mnogo uspešnejša od kemične! Na mednarodnih kongresih ornitologov in ljubiteljev ptic je slišati vedno bolj glasne tožbe, da je koristnih ptic vedno manj, da v Evropi, gozdarji in agro-

nomi pa z mešanimi čustvi ugotavljajo, da postaja boj z vedno številnejšimi škodljivci zmerom težji. Človek pač trebi in krči gozdove ter čisti grmovje in izsušuje močvirja, da bi si pridobil čimveč rodne zemlje in kruha —. Hkrati pa zmanjšuje življenjski prostor koristnim pticam, ki so obsojene na vedno težje življenjske pogoje in — zlasti nekatere vrste — bijejo že trd boj za obstanek. Predlanskim je potovala skozi Ljubljano skupina nemških strokovnjakov za gozdarstvo in poljedelstvo z namenom, da bi na Balkanu nakupila čimveč koristnih ptic, ki bi jih v Nemčiji spustili na prosto. Le zakaj, se človek nehoti vpraša, ko ima

ravno ta dežela tako razvito kemično industrijo in nedvomno razpolaga z najmodernejšimi agrotehničnimi sredstvi? Odgovor je menda na dlani. V času, ko skušajo drugi za drag denar kupiti in obnoviti to, kar so na žalost in veliko škodo izgubili, je vsekakor prav, da si mi prizadevamo vsaj ohraniti, če že ne povečati, nevarno okrnjeni stalež koristnih ptic pri nas.

Ta prizadevanja, ki jih ob podpori naših gospodarskih in prosvetnih faktorjev usmerja predlani ustanovljeno Društvo za varstvo ptic Slovenije, se izražajo predvsem v naslednjih težnjah: a) vrniti koristnim pticam (zlasti duplarjem) s pravilno izdelanimi,

smotno postavljenimi in redno oskrbovanimi valilnicami zgubljen dom, b) zavarovati jih pozimi z redno in pravilno oskrbovanimi krmilnicami pred lakoto, c) zaščititi jih pred številnimi sovražniki h katerim poleg nevarnih živali moremo in — žal — često moramo šteti tudi človeka, ki koristne živalce brezsrčno in brezglavo pobija z zračnimi puškami in flobertovkami ter jih pokončuje s strupenimi škropili. (Pri tem je kaj klavrnega dejstva, da milijoni drobnih zajedalcev, ki nam letno povzročajo ogromno škodo, postajajo iz generacije v generacijo za dragocene strupe — manj občutljivi! Razveseljivo pa je, da so slovenski gozdarji in lovci prav zadnja leta mnogo pripomogli k načrtni zaščiti koristnih ptic! Da ne bi pri tem, za skupnost tako važnem in koristnem delu zaostajala tudi naša mladina, je Svet za šolstvo IRS na pobudo Društva za varstvo ptic Slovenije spomladaj razposlal po vseh okrajih za skoraj 1500 slovenskih šol posebno navodila z lepo izdelanimi načrti valilnic in krmilnic ter priporočilom, naj bi tudi naše učiteljstvo in mladina pripomogla pri tej občestni in lepi akciji. Upamo, da bodo naši učenci in učenke že letošnjo jesen in zimo izdelali, postavili in pravilno oskrbovali na tisoče valilnic in krmilnic ter tako podpri delo gozdarjev, vrtnarjev in lovcev. Šole, ki teh navodil morda niso prejele, jih dobe po pisnem izraženi želji neposredno od Društva za varstvo ptic Slovenije (Ljubljana, Parmova 47).

Ko je lani maršal Tito sprejel zastopnike republiških lovskih zvez, jim je med drugim tudi dejal: »Ptice je treba povsod zaščititi. Ni važna zgolj njihova korist! Ni vse v tem, da poslušamo njihove lepe pesmi! Glavno je morda ravno to, da se v odnosu do koristnih ptic in narave sploh zrcali kultura človeka, kultura ljudstva!« Iz njegovih besed — tako piše v Lovaški reviji 1960/5 Tihomir Stanojevič — je odsevala živa ljubezen do teh malih pernatih prebivalcev naših parkov in vrtov, naših gozdov in polj, do narave, pa tudi srd proti tistim, ki tega ne razumejo...

Kako lepo je mogoče organizirati tako občestno delo v naravi, nam kaže priložena slika, kjer vidimo pionirje, učiteljstvo in gozdarje iz Stranj pri Kamniku, ko so v skupnem prizadevanju in tovariškem razpoloženju posajali gozdne sadike in postavljali ptičje krmilnice.

Ali smemo upati, da bo ta lepi vzgled našel mnogo posnemovalcev? Francé Sušteršič

Solska mladina, učiteljstvo in gozdarji iz Stranj pri Kamniku pri pogozdovanju v aprilu 1960

NEBO V DECEMBRU

December je tu — mesec najkrajšega dneva, najdaljše noči. 1. decembra vidi ob Soncu ob 7.23 in zaide ob 8.55. Dne 21. decembra bo vzhod ob 7.42 in zaide ob 8.38. Naslednjega dne ob 8.20 pa bo Sonce doseglo najnižjo točko na ekliptiki in se bo nato začelo zopet dvigati, z njim vred pa noči krajšati in dnevi daljšati, seveda začetoma komaj zaznavno. Za učence višjih razredov bi bilo kaj zanimivo, če bi na domačem oporzu tiste dni pred in po začetku zime merili, kje bo Sonce vzhajalo in zahajalo, opoldne pa bi merili tudi njegovo višino. Zadržje bi bilo posebno zanimivo, če bi se dogovorile glede tega šole oziroma učenci nekatere šole v severni in južni Sloveniji in izmenjali svoje meritve. Opazili bi različno višine in občutili krivino naše domovine od severa proti jugu.

Lunine mene: Mlaj bo dne 8. decembra ob 0.55 pred ozvezdjem Strelec. Prvi krajec bo dne 13. decembra ob 21.08 pred ozvezdjem Vodnar. Juno od njega boste videli svetlo zvezdo Fomalhaut v Južni ribi. Polna Luna bo dne 22. decembra ob 01.42 pred ozvezdjem Dvojčka. Polna Luna nam bo tedaj sijala okoli 15.34. Zadnji krajec bo dne 30. decembra ob 04.57 pred ozvezdjem Devica. Opolnoči med 26. in 27. decembrom boste lahko našli Urana, ker bo stal samo 6.3 stop. severno od Lune. (V astronomskih daljnogledih spodaj, v turističnih in lovskih zgoraj). Tudi 1. in 24. decembra bodo nekatere zvezde zelo blizu Lune.

Planeti se nam bodo v decembru polagoma bolj in bolj odmikali. Merkur bo ostal neviden za proste oči. Ves čas bo blizu Sonca, 16. decembra pa bo stal za Soncem, torej v gornji konjunkciji. Mars je tudi za Soncem neviden.

Tudi z Venero ne bo dosti boljše, ker se bolj in bolj blizu Soncu. Dne 5. decembra do vzhajala okoli 6.50 ter malo pred Soncem, 10. decembra pa samo pol ure pred njim, nato pa bo tako blizu Soncu, ali bolje za njim, da je ne bomo več opazili, dokler ne bo postala zopet Venerica, kajti gornja konjunkcija bo dne 27. januarja 1962.

Največ veselja bomo imeli z Jupitrom. Čeprav se tudi on blizu konjunkciji, ga vendar daljšanje noči v decembru zadržuje na večernem nebu in ga lahko že zgodaj začetnem opazovati. Potuje pred ozvezdjem Kozorog, katerega slabotne zvezde pa bomo zaradi nizkega stanja nad horizontom precej težko videli. V manjših daljnogledih bomo lahko opazili premikanje Jupitra pred njimi, če bomo vzdržali vsaj nekoliko dni. Jupiter bo zahajal začetkom decembra četrte ure pred osmo, proti koncu meseca pa že ob sedmih zvečer.

Mnogo slabše bo s Saturnom. V decembru ga bomo sicer še videli, a prav nizko nad obzorjem, in niti v manjših daljnogledih ne bo več mogoče obudovati njegovega kolobarja, ker grede žarki predolgo skozi našo nemirno atmosfero. Sredi decembra bo že 50 minut pred Jupitrom zahajal, proti koncu meseca pa še mnogo prej.

Uran je še vedno blizu Regula v Levu, kar se tako počasi pomika okoli Sonca, katerega šele v 84 letih obkroži. Ker pa Lev v decembru razmeroma pozno vzhaja, ga bomo iskali šele okoli 22. ure, na koncu decembra pa ob 21. uri. Kdor ima vsaj lovski ali turistični daljnogled, naj ne pozabi na Urana v noči med 28. in 27. decembrom, ko bo tik nad Luno! V decembru se zaradi najdaljših noči ne smemo tišati peči. Noč nam

odkriva daljnje vesoljstvo, našo širšo domovino, kamor človek polagoma namerja svoj polet. Vse vzhodno nebo je v decembru polno najlepših ozvezdij, ki nam bodo vso zimo lepšale noči. Izra vzhodnega ozorja ostajata celo Mali in Veliki pes, medtem ko stoje ostali členi velikega zimskega šesterokotnika že zelo visoko. Najviše od njih je Kočijaž, v katerem svetli lepa Kapela-Koza s tremi kozicami ob sebi. Ena od njenih spodnjih zvezd pa tvori rog Bika, ki stoji nekoliko nižje. V njem žari veliko Bikovo oko, Aldebaran, mogočna zvezda, ki je okoli 35-krat večja od našega Sonca. V daljnogledu lahko primerjamo njegovo temnejšo barvo z belo zvezdo Rigel v Orionu. Poleg Aldebarana žari nešteto zvezd v črki »V« podobni odprti kopicli Hlade. Se više gori svetilo Plejade ali Gostosevci, ki obenem s Hladami že od davnih časov zgodaj jeseni mornarjem vznakajajo dobo hudih viharjev. Pod Bikom dviga Orion višje in višje svoje lunarsko telo. Kmalu bo s svojo lepoto — saj je najlepše ozvezdje našega neba — malone zasenčil vse sosedé. Leva rama, silna Betelgeza, žari rdeče. Je nadvelikanka, v katero bi lahko namestili naše osončje tja preko Marsa. Desna noga ima žarečo belo barvo. To je Rigel, ki je v daljavi okoli 530 svetlobnih let in je 20.000-krat svetlejši od Sonca. Najlepši del Oriona pa je njegov pas, sestavljen iz treh vzporednih belih zvezd. Slovenci jim pravijo Kosci. S tega pasu visi Orionov meč. Ze s prostimi očmi vidimo v njem meglico. V resnici je to ogromen kozmični oblak plinov. Tako je velik, da bi celo svetloba rabila za prelet njegovega obsega 20 let. V daljnji bodočnosti bo iz njega nastalo še tisoče sonc. V najmanjšem daljnogledu ga bomo lepo vidimo. Nad Kočijažem se razprostira Perzej v vsej lepoti. Se više gori že blizu zenita je enako zvezd bogata Kasiopeja. Med tema ozvezdema opazijo dobre oči nežno meglico, ki pa se z daljnogledom razkroji v neštete kveze. To je dvojna kopica »h« in »y«. Malone v meridianu stoje tri bolj slabotna, a mična ozvezdja: Andromeda, Trikotnik in Oven. Med Andromedo in Kasiopejo sedaj posebno dobro vidimo podolgovato Andromedino meglico — v resnici 1.600.000 svetlobnih let oddaljeno ogromno svetlo, galaktično, sestavljeno z nad 200 milijard sonc. V vseh astronomskih knjigah vidiš njeno krasnó sliko. Pegasov kvadrat je v decembru prekoraj meridian. Pod njim stojita Ribl, še nižje pa Kit. Kdor se hoče seznaniti z velikimi kozmičnimi dogodki v vesoljstvu, naj s pomočjo kakšne zvezdne karte poišče v Kitu zvezdo Mira. Je v bližini Kitove glave. Zvezda je zanimiva, ker v približno 330 dneh poveča oziroma zmanjša svojo svetilnost v tako ogromni meri kakor nobena druga. Še pred osmimi meseci je bila vidna le v boljših daljnogledih. Sedaj pa njena svetilnost raste, da postaja vidna s prostimi očmi. Nekako do 1. januarja 1962 pa se bo njena svetilnost okoli milijonkrat povečala in bo postala zvezda druge velikosti! To silno utiranje pripisujejo silovitemu naphovanju in zopetnemu upadanju. Točnega obdobja pa nima.

Naši stari znanci od poletja pa so se v decembru že zelo približali zahodnemu horizontu in se bodo začeli potapljati za njim. Tudi Veliki voz je tako nizko, da se njegova zadnja zvezda v ožju v hribovitih krajih potopi za obzorje. Sicer pa ostane Veliki voz vedno nad obzorom, ker spadajo njegove zvezde med cirkumpolarne ali nadobzorne zvezde.

Pavel Kunaver

PROSVETNI DELAVEC

izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — List izhaja štiriinšestdesetno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva: 33-722, interno 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva ul. 1 — Telefon uprave: 23-284 — Poštni predal: 355-VII — Letna naročnina 400 dinarjev — Stevilka tekočega računa: 600-143-140 — Tiska ČZP »Ljudska pravica«

Novi prepotrebni pripomočki!

Založba MLADINSKA KNJIGA
LJUBLJANA, Čopova 38-III

bo izdala v januarju in februarju 1962 prvič v zgodovini slovenskega knjižnega jezika prepotrebne pripomočke

SLIKOVNE BESEDNJAKE

- Nepogrešljivi pri novodobnem učenju tujih jezikov!
- Nenadomestljiv pripomoček naši šolski mladini!
- Sprejemamo naročila!
- Pošljite nam čimprej izpolnjeno naročilnico

(Odrežite!)

NAROČILNICA

Dne 1961

Naročam za

Točen naslov:

(Čitljivo izpisati)

SLIKOVNE BESEDNJAKE

po ceni 1300 dinarjev za posamezni izvod

- izvodov:
Slovensko-angleški in angleško-slovenski besednjak
- izvodov:
Slovensko-francoski in francosko-slovenski besednjak
- izvodov:
Slovensko-italijanski in italijansko-slovenski besednjak
- izvodov:
Slovensko-nemški in nemško-slovenski besednjak
- izvodov:
Slovensko-ruski in rusko-slovenski besednjak

Celotno vsoto bom plačal po prejemu računa na Vaš tekoči račun št. 600-14-1-87.

Podpis:

SEZNAM PREDAVANJ

VI. IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

1. Blaha Tinka, sekretar Zveze delavskih in ljudskih univerz Slovenije, Dalmatinova 4/I, tel. 32-464:
- a) Organizacija in sistem izobraževanja odraslih. (45', uč. kol.)
- b) Družbeni položaj šole po novem zakonu o financiranju. (45', uč. kol. in šol. odborom.)
2. Andoljšek Ivan, pedagoški svetnik, Zavod LRS za strokovno izobraževanje, Erjavčeva c. 18, tel. 21-952:
- a) Učna načela izobraževanja odraslih. (45', uč. kol.)
3. Gaberc Anka, prosvetni svetovalec, Zavod LRS za strokovno izobraževanje, Erjavčeva c. 18, tel. 21-952:
- a) O preverjanju znanja in ocenjevanju v šolah za odrasle. (45', uč. kol. na šolah za odrasle.)
4. Valentinič Jože, profesor, Zveza delavskih in ljudskih univerz Slovenije, Dalmatinova c. 4/I, tel. 32-033, int. 326:
- a) Cilji, posebnosti in načela pri izobraževanju odraslih.
- b) Odnos do odraslih v izobraževalnem procesu.
- c) Aktivne metode in oblike pri izobraževanju odraslih.
- d) Za socialistično podobo družine — izkušnje delavskih in ljudskih univerz pri vzgoji mladine in staršev. (Vsa 4 predavanja po 45', za uč. kol.)

VII. DRUŽBENA VZGOJA OTROK

1. Dolanc Anica, pedagoški svetnik, Zavod za napredek šolstva LRS, Poljanska c. 28/II, tel. 32-781:
- a) Splošna problematika družbenega varstva otrok. (45', uč. kol.)
2. Ing. Marentič Vera, prosvetni svetovalec, Zavod LRS za strokovno izobraževanje, Erjavčeva c. 18, tel. 21-957:
- a) Problematika pionirskih šolskih zadrug. (45', uč. kol.)

VIII. SEMINARJI

1. Seminar za spolno vzgojo. Predavanja:
- a) Družbena in etična izhodišča za spolno vzgojo;
- b) Biološka in pedagoška vsebina programov;
- c) Metodika poučevanja spolne vzgoje. (Z navedbo literature).

Seminarnji trajajo 8 do 10 ur (prilagojeni so za osnovne in za srednje šole). Pojasnila daje Pedag. društvo Ljubljana, ki ima pripravljeno predavateljsko skupino.

2. Seminar za učitelje na nižje organiziranih šolah in v kombiniranih oddelkih.

Seminar traja 12 ur. Pojasnila daje Pedagoško društvo Ljubljana. Čurfarjeva 17.

Odbor Pedagoškega društva

Dogodi se tudi to...

Tudi v vzgoji vse bolj poudarjamo humanizacijo naših šol. Vemo pa, da so marsikje to besede odvrgli v staro šaro in vzgajajo po svoje! Kaj hočem s tem reči? Zdi se mi, da moramo pravih in lepih odnosov učiti mladino. Toda, če hočemo tako učiti njo, potem moramo biti najprej sami tako vzgojeni. Učitelji se morajo medsebojno spoštovati. Spoštovati mora tudi upravitelj ali njegov pomočnik učitelje. Zdi se mi, da bi njegov odnos do učnih moči moral biti še lepši, finejši in seveda tudi odkrit!

Se vedno pa se primeri kaj takega, kar ni v skladu z medsebojnim spoštovanjem prosvetnih delavcev. In še več. Te odnose ruši in hkrati ruši tudi avtoriteto

posameznikov. Upravitelj stoji v razred Delo ga ni zadovoljilo. Potem pa, da so marsikje to besede odvrgli v staro šaro in vzgajajo po svoje! Kaj hočem s tem reči? Zdi se mi, da moramo pravih in lepih odnosov učiti mladino. Toda, če hočemo tako učiti njo, potem moramo biti najprej sami tako vzgojeni. Učitelji se morajo medsebojno spoštovati. Spoštovati mora tudi upravitelj ali njegov pomočnik učitelje. Zdi se mi, da bi njegov odnos do učnih moči moral biti še lepši, finejši in seveda tudi odkrit!

Se vedno pa se primeri kaj takega, kar ni v skladu z medsebojnim spoštovanjem prosvetnih delavcev. In še več. Te odnose ruši in hkrati ruši tudi avtoriteto

PROSVETNI DELAVEC!

Kupujte obleke in plašče v poslovalnici

VARTEKS OBLEKE

LJUBLJANA, ČOPOVA ULICA 7

Posebni oddelek za otroško konfekcijo

Konkurenčne cene!

Pa še primer. Učitelj je zamudil v šolo minuto. Pomočnik ga seveda čaka v razredu. Ne govorimo sedaj o zardelosti in še večji zadregi. Pred vsimi učenci ga kot otroka pokara in de: »Točnost je lepa čednost!« Nisem za zamujanje in ne za slab in malomaren odnos posameznikov do dela v šoli. Sem pa odločno proti takemu preživetemu šikaniranju, proti takemu buržoaznemu načinu prevzganja ljudi. In kaj naj poreče predvsem avtoriteta? Učitelju tak obsek ostane in nihče mu ga ne sme več. In nadrejeni? Zmagoslavno se nasmeje sebi v brki in odide. Zdi se mi, da je nekje podoben krotilec živali in posledica takega krotjenja je le dobra dresura. Kakšni naj bodo potem odnosi med njima, se vprašamo? Krivica se je zgodila in kdo lahko krivico mirno požre? Kje si, humanizem? Ali te ne pokopljejo taki gospodarji devet komolcev globoko pod zemljo? Menim, da je skrajni čas, da s takimi metodami na naših šolah prenehamo. Kajti, kakor sami postopamo, tako bomo navajali tudi druge, našo mladino. Za tako avtoritativnostjo se skriva strah in mržnja in mnogo-krat tudi neodkritost.

KOLIKOR JEZIKOV ZNAS, TOLIKO MOŽ VELJAS!

Posluži se slovarjev, ki jih dobiš v vsaki knjigarni!

BAJEC:

Italijansko-slovenski slovar 1200 din

KOTNIK:

Francosko-slovenski slovar 1000 din

KOTNIK:

Slovensko-francoski slovar 800 din

SKERL:

Angleško-slovenski slovar 1200 din

KOTNIK:

Slovensko-angleški slovar 900 din

JURANČIČ:

Srbskohrvatsko-slovenski slovar 800 din

TOMŠIČ:

Nemško-slovenski slovar 1500 din

Slovensko-nemški slovar 1800 din

ŠEBJANIČ:

Madžarsko-slovenski slovar 750 din

AVSEC:

Esperantsko-slovenski slovar 290 din

Esperantsko-slovenski in slovensko-esperantski slovar 480 din

PAVLICA:

Frazeološki slovar v štirih jezikih 1950 din

Turističnogostinski slovar 410 din

V pripravi:

Ruskoslovenski slovar

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Ljubljana, Mestni trg 26